

TÀI LIỆU HƯỚNG DẪN XÂY DỰNG KỊCH BẢN CÓ SỰ THAM GIA (PSP)

Kinh nghiệm từ dự án Dịch vụ thông tin Khí hậu Nông nghiệp
(ACIS) cho phụ nữ và nông dân dân tộc thiểu số ở khu vực
Đông Nam Á tại tỉnh Hà Tĩnh và Điện Biên, Việt Nam

Trích dẫn: Lê Thi Tầm, Lưu Thị Thu Giang, Simelton Elisabeth, Carter Anoushka, Lê Đình Hòa, Tống Thị Hưởng. Năm 2018. Tài liệu Hướng dẫn Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia (PSP): Kinh nghiệm từ dự án Dịch vụ Thông tin Khí hậu Nông nghiệp (ACIS) cho phụ nữ và nông dân dân tộc thiểu số ở khu vực Đông Nam Á tại tỉnh Hà Tĩnh và Điện Biên, Việt Nam. Chương trình Nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực khu vực Đông Nam Á (CCAFS), Hà Nội, Việt Nam.

© 2018 Chương trình Nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực khu vực Đông Nam Á (CCAFS)

Việc xây dựng tài liệu hướng dẫn này là một phần công việc của Tổ chức Nghiên cứu Nông Lâm Quốc tế (ICRAF), Tổ chức Care quốc tế và Chương trình Nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực (CCAFS), với sự tài trợ từ các Nhà Tài trợ Quỹ CGIAR và thông qua các thỏa thuận tài trợ song phương. Để biết chi tiết, vui lòng truy cập <https://ccaafs.cgiar.org/donors>. Các quan điểm được trình bày trong tài liệu này không thể phản ánh quan điểm chính thức của nhà tài trợ.

Giấy phép xuất bản Creative Commons

Ấn phẩm này được cấp phép theo Giấy phép Creative Commons Attribution – NonCommercial–NoDerivs 3.0 Unported License.

Các thông tin trong ấn phẩm này phải được trích dẫn rõ ràng, nghiêm cấm sử dụng xuất bản phẩm này dưới mọi mục đích thương mại.

TUYÊN BỐ TỪ CHỐI TRÁCH NHIỆM:

Xuất bản phẩm này đã được soạn thảo theo chương trình CCAFS và chưa được bình duyệt. Bất kỳ ý kiến nào được nêu ở đây là của các tác giả và không nhất thiết phản ánh các chính sách hoặc quan điểm của CCAFS, các cơ quan tài trợ hoặc đối tác.

Tất cả các hình ảnh là tài sản độc quyền của tác giả và không được sử dụng cho bất kỳ mục đích nào khác mà không có sự cho phép bằng văn bản của các tác giả.

TÀI LIỆU HƯỚNG DẪN XÂY DỰNG KỊCH BẢN CÓ SỰ THAM GIA (PSP)

Kinh nghiệm từ dự án Dịch vụ Thông tin Khí hậu Nông nghiệp
(ACIS) cho phụ nữ và nông dân dân tộc thiểu số ở khu vực
Đông Nam Á tại tỉnh Hà Tĩnh và Điện Biên, Việt Nam

GIỚI THIỆU CÁC TÁC GIẢ

Lê Thị Tâm là cán bộ nghiên cứu của Tổ chức Nghiên cứu Nông Lâm Quốc tế (ICRAF) tại Việt Nam, điều phối các hoạt động cộng đồng trong Mô hình Làng Nông Thuận Thiên (CSV) tại thôn Mỹ Lợi, tỉnh Hà Tĩnh từ năm 2016-2018. Từ năm 2019, tác giả chịu trách nhiệm quản lý dự án Hỗ trợ Việt Nam thực hiện thỏa thuận Paris tại tỉnh Hà Tĩnh (SIPA, 2019-2021). Tác giả có bằng thạc sĩ về Lâm nghiệp Nhiệt đới Bền vững - Chương trình Thạc sĩ hợp tác giữa trường Đại học Bangor và Đại học Kỹ thuật Dresden. Lĩnh vực chuyên môn của tác giả là về khoa học cây trồng, nông lâm kết hợp, thích ứng dựa vào hệ sinh thái, dịch vụ khí hậu trong nông nghiệp cũng như các chuyên môn khác liên quan đến thích ứng và giảm thiểu BĐKH. E-mail: l.tam@cgiar.org

Lưu Thị Thu Giang là chuyên gia về biến đổi khí hậu (BĐKH) của Tổ chức CARE quốc tế tại Việt Nam và có bằng Thạc sĩ về chuyên ngành Sinh học và hiện là Hội viên Bảo vệ Khí hậu Quốc tế do Quỹ Humboldt tài trợ. Tác giả có kinh nghiệm về phát triển và nghiên cứu về các lĩnh vực như dịch vụ thông tin khí hậu, kiến thức bản địa trong việc thích ứng với BĐKH, các khía cạnh về giới trong biến đổi khí hậu và sáng kiến nhân rộng. Tác giả đã có những nỗ lực ban đầu để áp dụng PSP từ Chương trình Học tập tại Châu Phi theo bối cảnh Việt Nam và Campuchia. E-mail: LuuThiThu.Giang@care.org.vn

Elisabeth Simelton là chuyên gia về BĐKH tại ICRAF Việt Nam và có bằng tiến sĩ về chuyên ngành Địa lý. Tác giả là quản lý dự án Làng Nông Thuận Thiên tại thôn Mỹ Lợi, Hà Tĩnh, trưởng các dự án Chương trình về BĐKH, Nông nghiệp, An ninh Lương thực (CCAFS) tại ICRAF và là đầu mối chính của ICRAF về lĩnh vực thích ứng với tác động của khí hậu. Từ năm 2019, tác giả là giám đốc dự án Hỗ trợ Việt Nam thực hiện thỏa thuận Paris tại tỉnh Hà Tĩnh (SIPA, 2019-2021). Elisabeth Simelton đã xuất bản rộng rãi các ấn phẩm về tác động của BĐKH, thích ứng với khí hậu, an ninh lương thực và dịch vụ môi trường. E-mail: e.simelton@cgiar.org

Anoushka Carter là thành viên nghiên cứu tại ICRAF Việt Nam từ tháng 1 đến tháng 6 năm 2018. Chuyên ngành về Địa lý và hiện tác giả đang học chương trình thạc sĩ về Sinh thái Nhân văn tại trường Đại học Lund, Thụy Điển.

Lê Đình Hòa là cán bộ của Hội Nông dân (HND) tỉnh Hà Tĩnh. Tác giả cũng là thành viên của Nhóm công tác kỹ thuật, điều phối các buổi hội thảo Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia ở tỉnh Hà Tĩnh và có nhiều kinh nghiệm làm việc với cộng đồng địa phương, biến đổi khí hậu và nông nghiệp. E-mail: dinghoafuht@gmail.com

Tống Thị Hương là cán bộ của Trung tâm Tư vấn và Phát triển Cộng đồng (CCD) tại tỉnh Điện Biên và là thành viên của Nhóm công tác kỹ thuật. Tác giả điều phối các buổi hội thảo Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia ở tỉnh Điện Biên và có nhiều kinh nghiệm làm việc với cộng đồng địa phương, chủ đề giới và nông nghiệp. E-mail: tonghuongdb@gmail.com

LỜI CẢM ƠN

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn các đối tác địa phương và nông dân ở hai tỉnh Hà Tĩnh và Điện Biên, Việt Nam đã góp phần làm nên tài liệu tham khảo này. Ấn phẩm này sẽ không thực hiện được nếu như không có sự tham gia đóng góp của:

Hội Nông dân (HND) tỉnh Hà Tĩnh, Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (Sở NN & PTNT) tỉnh Hà Tĩnh, Đài Khí tượng Thủy văn tỉnh Hà Tĩnh, Hội Nông dân, Trung tâm ứng dụng KHKT và bảo vệ cây trồng vật nuôi và Phòng NN & PTNT huyện Kỳ Anh, cũng như người dân và lãnh đạo xã Kỳ Sơn.

Trung tâm Tư vấn và Phát triển Cộng đồng (CCD) tỉnh Điện Biên, Sở NN & PTNT tỉnh Điện Biên, Đài Khí tượng Thủy văn tỉnh Điện Biên, Trạm Khuyến nông huyện Điện Biên, Hội Phụ nữ, cũng như người dân tại xã Mường Phăng và Pá Khoang.

Đồng thời, xin chân thành cảm ơn ông Nguyễn Quang Tân, bà Nguyễn Thị Toàn và Trần Hà My đã hỗ trợ hiệu đính ngôn ngữ, điều chỉnh thiết kế và cách trình bày cho tài liệu này.

THUẬT NGỮ

Hiểm họa Khí hậu là các hiện tượng khí hậu như bão, mưa lớn, hạn hán và sự thay đổi dài hạn các yếu tố khí hậu có thể gây ra thiệt hại và/hoặc phá hủy cơ sở hạ tầng, sinh kế, hệ sinh thái, tài nguyên môi trường, làm gián đoạn kinh tế và xã hội...

Rủi ro Khí hậu là khả năng về các hậu quả tiêu cực mà hiểm họa khí hậu gây ra.

Nông nghiệp Thông minh Thích ứng với Khí hậu/BĐKH (CSA) là các phương thức canh tác mà sử dụng thành phần (loại cây, giống cây con) và kỹ thuật (ví dụ: cách bố trí hệ thống cây trồng, cách trồng, chăm sóc và thu hoạch) thích ứng thông minh với khí hậu, nhằm đem lại các đồng lợi ích về sinh kế, thích ứng với BĐKH và giảm thiểu phát thải khí nhà kính gây ô nhiễm môi trường. Nội dung về CSA được mô tả rõ hơn trong tài liệu 'Xác định ưu tiên các thực hành Nông nghiệp Thông minh Thích ứng với Khí hậu có sự Tham gia' (Dương và cs 2016).

Nhóm nông dân cùng sở thích CSA là nhóm nông dân có cùng sở thích trong sản xuất nông nghiệp và có mục đích canh tác cây trồng hoặc chăn nuôi theo phương thức 'Thích ứng thông minh với khí hậu'. Tham gia vào nhóm, nông dân có thể học hỏi, chia sẻ kinh nghiệm về thông tin nông nghiệp, cũng như đổi công lao động trong các giai đoạn cần thiết như gieo trồng, chăm sóc và thu hoạch.

Chi tiết hóa đề cập đến việc sản xuất và truyền tải thông tin từ quy mô địa lý lớn thành thông tin địa phương (quy mô nhỏ hơn, ví dụ: để bao quát một huyện, lưu vực sông hoặc thôn, bản).

Thúc đẩy viên là người có thể điều phối các buổi họp hay hội thảo và có kiến thức về biến đổi khí hậu, dao động khí hậu và các giải pháp thích ứng với BĐKH. Thúc đẩy viên có thể là cán bộ nhà nước như cán bộ khuyến nông, cán bộ quy hoạch nông nghiệp, cán bộ đài khí tượng thủy văn, cán bộ hội nông dân, thành viên của các tổ chức xã hội dân sự (CSOs), trưởng các nhóm dựa vào cộng đồng (nhóm nông dân cùng sở thích, hội phụ nữ, nhóm tín dụng tiết kiệm thôn bản) và cán bộ dự án của các Tổ chức phi chính phủ (NGOs).

Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia (PSP) là một quá trình mà các bên tham gia cùng chia sẻ, học hỏi, xây dựng và tổng hợp các kịch bản về dự báo khí hậu và khuyến nghị nông nghiệp theo cách thức và ngôn ngữ mà người dân địa phương dễ hiểu và dễ sử dụng. Các bên liên quan tham gia có thể bao gồm cán bộ khí tượng, thành viên cộng đồng, các cơ quan liên quan từ phía chính quyền địa phương và các tổ chức phi chính phủ làm việc tại địa phương.

Hội thảo Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia (PSP) là một diễn đàn chia sẻ kiến thức, thông qua đó các bên liên quan có thể gặp gỡ và thảo luận về các biện pháp thích ứng dựa trên các thông tin khí hậu. Các bên liên quan bao gồm những

thành viên hỗ trợ việc triển khai PSP (ví dụ: cán bộ khí tượng thủy văn và cán bộ nông nghiệp) và những người tiếp cận và sử dụng thông tin khí hậu (ví dụ: khuyến nông và người dân). Cán bộ khí tượng và dự báo địa phương sẽ là người cung cấp các thông tin về dự báo theo mùa; trong khi đó thúc đẩy viên và người dân sẽ cung cấp các thông tin về kiến thức địa phương cho việc xây dựng các khuyến nghị nông nghiệp theo dự báo. Thành viên tham gia hội thảo cần hiểu, xem xét khả năng xảy ra và tính 'không chắc chắn' của dự báo, đồng thời dựa vào kinh nghiệm địa phương để đưa ra các kịch bản dự báo mùa vụ khác nhau. Dựa trên các kịch bản đó, các thành viên đánh giá các nguy cơ, rủi ro, cơ hội và tác động đến sản xuất nông nghiệp. Sau đó, kế hoạch hay các giải pháp thích ứng sẽ được đồng xây dựng dựa trên cơ sở những đánh giá này. Thông qua cách tiếp cận có sự tham gia của nhiều bên, hội thảo PSP có thể xây dựng được khuyến nghị nông nghiệp phù hợp hơn với nhu cầu của người sử dụng.

Khả năng xảy ra đề cập đến một hiện tượng thời tiết hoặc điều kiện khí hậu cụ thể có khả năng sẽ xảy ra trong tương lai. Ví dụ, 67% khả năng là nhiệt độ trong mùa vụ tới sẽ cao hơn so với cùng kỳ năm ngoái. Nhưng 33% khả năng còn lại là nhiệt độ trong mùa vụ tới sẽ thấp hơn hoặc ngang bằng so với cùng kỳ năm ngoái.

Tính không chắc chắn đề cập đến một hiện trạng thiếu kiến thức để dự đoán về trạng thái tương lai của khí hậu. Nguyên nhân có thể xuất phát từ việc thiếu thông tin hoặc từ sự bất đồng về những gì đã biết hoặc thậm chí có thể biết được. Tính không chắc chắn có thể bắt nguồn từ nhiều kiểu nguyên nhân, từ các lỗi có thể định lượng được trong dữ liệu đến các khái niệm hoặc thuật ngữ được định nghĩa mơ hồ hoặc các trạng thái không chắc chắn về hành vi của con người trong tương lai ảnh hưởng đến khí hậu (IPCC, 2013).

Dự án có thể là một chương trình hoặc một hoạt động của bất kỳ tổ chức nào.

Kịch bản là các tình huống hay các trường hợp khác nhau có thể xảy ra trong tương lai dựa trên dự báo khí hậu trong một mùa. Ở xã Kỳ Sơn, huyện Kỳ Anh, tỉnh Hà Tĩnh, người dân và cán bộ địa phương chọn dùng từ 'tình huống' để thay cho 'kịch bản'.

Nhóm tiết kiệm tín dụng tự quản (VSLA) là một nhóm tiết kiệm tự quản gồm khoảng 20-30 thành viên. Các thành viên gặp gỡ định kỳ để tiết kiệm theo hình thức mua cổ phần, cho vay và hỗ trợ các trường hợp khó khăn và khẩn cấp. VSLA cũng là một diễn đàn có tính tập thể giúp các thành viên thảo luận với nhau về các chủ đề liên quan như thông tin khí hậu nông nghiệp, dự báo thời tiết, khí hậu mùa vụ và khuyến nghị nông nghiệp...

Chuỗi thông tin dịch vụ khí hậu nông nghiệp bao gồm quá trình từ việc (1) sản xuất dự báo khí hậu trong nông nghiệp, (2) xây dựng khuyến nghị nông nghiệp dựa trên dự báo, (3) chia sẻ và truyền tải khuyến nghị nông nghiệp đến người sử dụng (người dân) và (4) việc sử dụng thông tin được chia sẻ để tham khảo và ra quyết định trong sản xuất nông nghiệp bởi người sử dụng.

MỤC LỤC

Giới thiệu về tác giả	i
Lời cảm ơn	ii
Thuật ngữ	iii
Hướng dẫn Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia (PSP)	1
GIAI ĐOẠN 1 Khuyến khích tham gia và Thiết kế PSP	3
GIAI ĐOẠN 2 Chuẩn bị cho Hội thảo PSP	4
GIAI ĐOẠN 3 Tổ chức Hội thảo PSP	5
Hội thảo Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia	6
GIAI ĐOẠN 4 Truyền thông	9
GIAI ĐOẠN 5 Giám sát, Đánh giá và Phản hồi	10
Câu chuyện từ Mô hình Thích ứng Thông minh với Khí hậu (CSV) tại thôn Mỹ Lợi	11
Tài liệu tham khảo	14

GHI CHÚ CHO NGƯỜI SỬ DỤNG

Cách tiếp cận PSP được phát triển theo Chương trình Học tập Thích ứng (ALP) của Tổ chức CARE Quốc tế. Sau đó, chương trình này đã được điều chỉnh cho phù hợp để áp dụng tại Việt Nam, Lào và Campuchia trong dự án Dịch vụ Thông tin Khí hậu Nông nghiệp (ACIS) cho phụ nữ và nông dân dân tộc thiểu số ở khu vực Đông Nam Á, thực hiện bởi tổ chức CARE Quốc tế tại Việt Nam và Tổ chức Nghiên cứu Nông Lâm Quốc tế (ICRAF) tại Việt Nam.

Tại sao phải cần PSP?

Đối với nhiều cộng đồng, nơi đối mặt với các rủi ro cao nhất thế giới, biến đổi khí hậu không còn là mối đe dọa xa lạ vì nó đã và đang gây ra các biến động bất thường về thời tiết và khí hậu. Đặc biệt, đối với nông dân, lập kế hoạch là thiết yếu cho các hoạt động sản xuất và sinh kế. Tuy nhiên, việc lập kế hoạch ngày càng trở nên khó khăn hơn vì thời tiết ngày càng biến đổi khó lường. Do đó, các thông tin về biến đổi, dao động và tính bất thường của khí hậu và thời tiết cần được cung cấp đầy đủ và cải thiện.

PSP cung cấp thông tin dự báo về khí hậu và thời tiết thông qua việc kết hợp kiến thức bản địa và khoa học. Các thông tin này có ý nghĩa rất quan trọng với nông dân và các cán bộ lập kế hoạch sản xuất mùa vụ. Các kịch bản được phát triển theo phương pháp tiếp cận PSP cho phép giảm bớt tính 'không chắc chắn' của dự báo.

Thêm vào đó, PSP không chỉ đơn thuần cung cấp thông tin dự báo mùa cho người dân hay người sử dụng, mà còn tạo một môi trường hiệu quả để người sử dụng có thể đóng góp ý kiến, nhận phản hồi, tổng hợp và cải thiện các thông tin dự báo và khuyến nghị phù hợp hơn với họ. Thông tin người dân nhận được có thể dần được chuyển thành kiến thức bản địa khi họ thường xuyên tiếp nhận và làm quen với các thông tin đó. Người dân được khuyến khích phản biện các thông tin trình bày trong dự báo theo mùa vụ. Họ còn có thể nêu bật những điểm mạnh cũng như thiếu sót của các thông tin mà họ nhận được, đồng thời xây dựng năng lực diễn giải và sử dụng các thông tin dựa trên cơ sở khoa học và kinh nghiệm của địa phương.

Kết quả mong đợi của PSP là gì?

Việc triển khai PSP sẽ nâng cao năng lực cho người tham gia trong việc xây dựng và sử dụng thông tin khí hậu phù hợp với nhu cầu của người sử dụng, đồng thời cung cấp dịch vụ thông tin khí hậu có tính 'ứng dụng' hơn. Tính 'ứng dụng' của nguồn thông tin được thể hiện qua các khía cạnh sau: (1) được chia sẻ, (2) có thể dễ dàng tiếp cận, (3) được cung cấp kịp thời, (4) được trình bày dễ hiểu và (5) bao gồm những thông tin hữu ích cho người sử dụng và cho phép họ quản lý tính không chắc chắn của dự báo, các rủi ro và cơ hội. PSP đồng thời giúp xây dựng năng lực của các bên liên quan để thích ứng với các tình huống của khí hậu theo mùa vụ trong tương lai.

Ai sử dụng tài liệu hướng dẫn này?

Tài liệu hướng dẫn này được xây dựng cho các bên liên quan, những người có khả

năng điều phối các buổi hội thảo/cuộc họp, để đưa ra các thông tin về khí hậu, đóng góp vào việc xây dựng các kế hoạch nông, lâm nghiệp theo mùa vụ.

Các thúc đẩy viên cần có hiểu biết về biến đổi khí hậu, sự thay đổi và thích ứng với biến đổi khí hậu. Các thúc đẩy viên có thể là các cán bộ nhà nước (cán bộ khuyến nông, cán bộ lập kế hoạch nông nghiệp), cán bộ khí tượng thủy văn, tổ chức xã hội dân sự (cán bộ hội nông dân), trưởng các nhóm dựa vào cộng đồng (nhóm nông dân cùng sở thích, hội phụ nữ, nhóm tiết kiệm tự quản) và cán bộ dự cán của các NGOs.

Mục đích của tài liệu hướng dẫn này là gì?

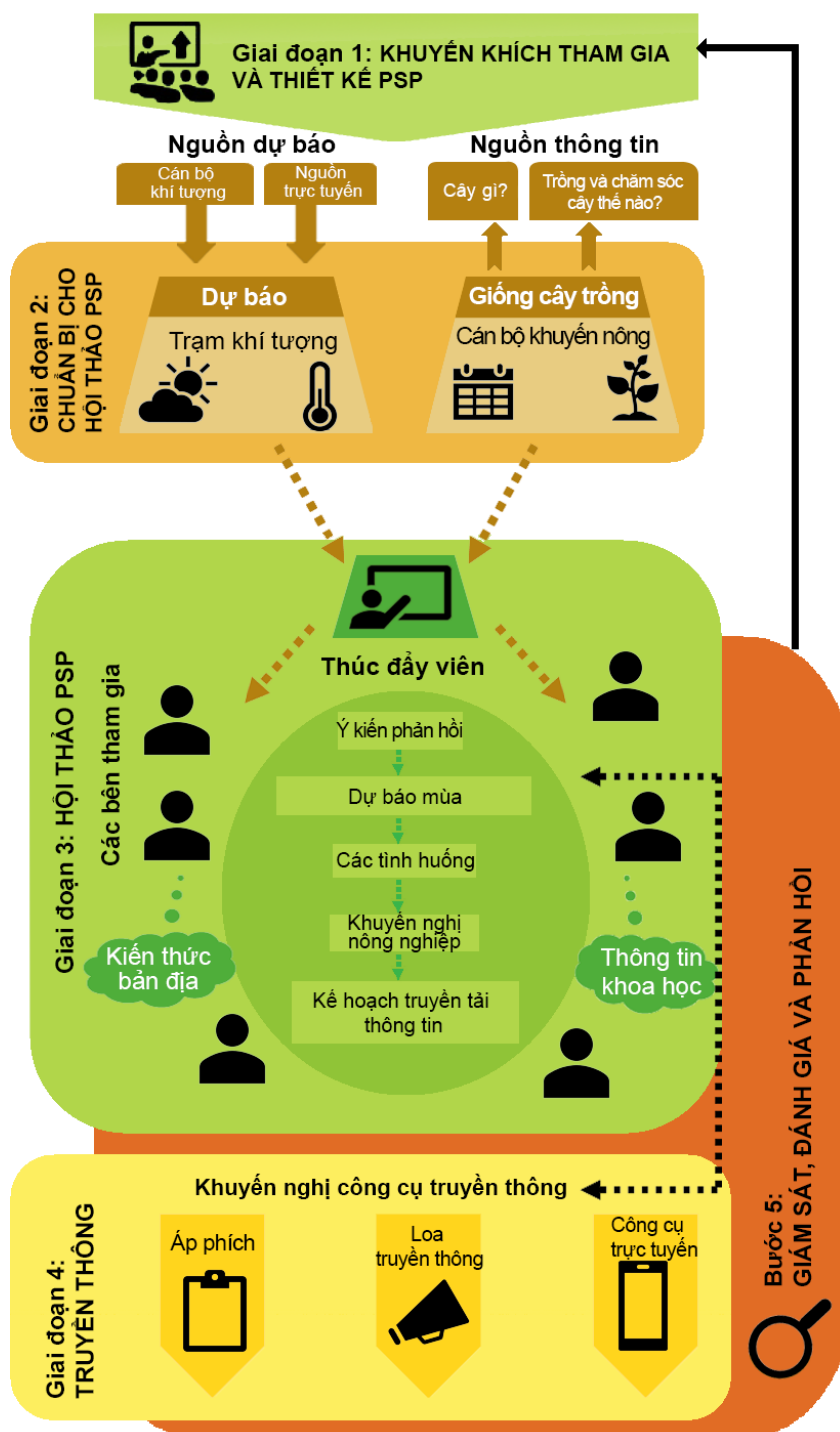
Tài liệu hướng dẫn này cung cấp các bước hướng dẫn đơn giản và ngắn gọn để có thể thiết lập và triển khai PSP dựa trên kinh nghiệm từ dự án ACIS ở các tỉnh Hà Tĩnh và Điện Biên. Tài liệu này có thể được điều chỉnh phù hợp theo bối cảnh cụ thể của từng địa phương và các nhóm nông dân khác nhau.

Sử dụng tài liệu hướng dẫn này thế nào?

Tài liệu hướng dẫn này được chia thành 5 giai đoạn (Hình 1). Mỗi giai đoạn bao gồm 5 phần chính: mục đích, thúc đẩy viên, người tham gia, các hoạt động chính và các câu hỏi hướng dẫn để thu thập thông tin. Để triển khai, giai đoạn 1 có thể cần hai tháng (khuyến khích các bên liên quan và thiết kế quá trình PSP); giai đoạn 2 (chuẩn bị cho hội thảo PSP) có thể cần từ 1-3 tuần; giai đoạn 3 (hội thảo PSP) cần 1-2 ngày; giai đoạn 4 (truyền thông) và giai đoạn 5 (giám sát, đánh giá và phản hồi) được triển khai trong cả quá trình.

Trong mỗi giai đoạn và các bước triển khai, thúc đẩy viên phải đảm bảo rằng tất cả những người tham gia đều hiểu về tính không chắc chắn của dự báo, khả năng xảy ra, chi tiết hóa ở cấp độ địa phương và kịch bản. Những thuật ngữ này có thể được linh động thay thế bằng ngôn ngữ địa phương một cách đơn giản, dễ hiểu và dễ sử dụng cho người nông dân.

HƯỚNG DẪN XÂY DỰNG KỊCH BẢN CÓ SỰ THAM GIA (PSP)

Hình 1: Phương pháp tiếp cận Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia (PSP) tại Việt Nam (điều chỉnh từ CARE, 2017)

Trong giai đoạn 1, quá trình thiết kế PSP đều được dựa trên sự hiểu biết về bối cảnh địa phương và các bên liên quan. Thông tin khí hậu nông nghiệp thu được trong quá trình chuẩn bị (giai đoạn 2) được các thúc đẩy viên chia sẻ trong hội thảo (giai đoạn 3). Trong hội thảo, những người tham gia sẽ bổ sung kiến thức bản địa kết hợp với thông tin kỹ thuật/khoa học được cung cấp nhằm thảo luận và đưa ra các khuyến nghị nông nghiệp. Khuyến nghị nông nghiệp sau đó sẽ được chia sẻ tới cộng đồng địa phương thông qua các kênh thông tin khác nhau (giai đoạn 4). Trong giai đoạn 5, những người tham gia PSP có thể đưa ra phản hồi trong hội thảo tiếp theo (buổi số 1) hoặc thông qua phỏng vấn và thảo luận nhóm tập trung do các thúc đẩy viên thực hiện.

GIAI ĐOẠN 1

KHUYẾN KHÍCH THAM GIA VÀ THIẾT KẾ PSP

Mục đích: Giai đoạn nhằm thiết kế phương pháp tiếp cận hoặc quá trình thực hiện PSP phù hợp với người dân địa phương. Thiết kế này cần dựa trên việc xây dựng mối quan hệ với các bên liên quan chính và hiểu rõ về bối cảnh địa phương cũng như nhu cầu của người sử dụng thông tin về dự báo khí hậu, thời tiết hay khuyến nghị nông nghiệp. Giai đoạn này chỉ cần được triển khai một lần, tuy nhiên cũng có thể được điều chỉnh tùy thuộc vào sự hiểu biết về địa phương dự định triển khai PSP và kinh nghiệm trong công tác chuẩn bị. Thiết kế quá trình PSP cũng sẽ định hình cho việc tổ chức các hội thảo PSP trong Giai đoạn 3.

Phương pháp: Phỏng vấn, hội thảo, thảo luận nhóm tập trung

Thành phần tham gia: Cán bộ đài KTTV, cán bộ nông nghiệp, cán bộ bảo vệ thực vật, cán bộ khuyến nông, cán bộ các tổ chức xã hội dân sự (CSOs), tổ chức phi chính phủ (NGOs), người dân, khối tư nhân liên quan đến thông tin về nông nghiệp và khí hậu.

Các hoạt động:

- Lựa chọn đại diện đến từ các bên liên quan tiềm năng;
- Phân tích bối cảnh địa phương: đặc điểm tiểu khí hậu theo mùa vụ, rủi ro, tác động của khí hậu, thách thức tới sinh kế của người dân, và các kênh/nguồn cung cấp thông tin khí hậu và khuyến nghị nông nghiệp;
- Phân tích và xác định vai trò của các bên liên quan;
- Giới thiệu PSP cho những người tham gia;
- Xác định nhu cầu của các bên liên quan về xây dựng năng lực để thực hiện PSP;
- Lập kế hoạch cho toàn bộ quy trình thực hiện PSP.

CÁC CÂU HỎI QUAN TRỌNG

- Ở địa phương có các loại cây trồng, vật nuôi gì là chính? Các hình thức canh tác nào (đơn canh, xen canh, nông lâm kết hợp) là phổ biến?
- Các thách thức/khó khăn trong sản xuất nông nghiệp là gì?
- Có những hiện tượng thời tiết khắc nghiệt nào xảy ra ở địa phương? Thời điểm và tần suất xảy ra? Các hiện tượng đó ảnh hưởng thế nào đến sản xuất nông nghiệp và sinh kế của người dân?
- Địa phương được tiếp cận những thông tin gì về khí hậu (dự báo theo tháng, mùa vụ, ...)?
- Thông tin khí hậu nông nghiệp được truyền tải như thế nào (ai làm gì và như thế nào)? Có hạn chế nào không? Có thể cải thiện những gì nhằm giúp những thông tin trở nên hữu ích hơn cho địa phương (ví dụ: Cần cải thiện các yếu tố dự báo, phương pháp sử dụng dự báo để ra khuyến nghị, cách chia sẻ và ứng dụng khuyến nghị trong sản xuất, cải thiện nội dung và cách trình bày khuyến nghị)?
- Thành phần các bên liên quan đã phù hợp chưa? Có cần điều chỉnh gì không?
- Có nên thành lập một tổ công tác để triển khai PSP không?
- Nhiệm vụ của các thành viên tổ công tác/các bên liên quan là gì?
- Các bên liên quan cần có những năng lực gì để triển khai PSP?
- PSP nên được tổ chức vào thời điểm nào, bao nhiêu lần/năm và ở đâu?
- Chi phí dự toán để thực hiện PSP là bao nhiêu?

GIẢI ĐOẠN 2

CHUẨN BỊ CHO HỘI THẢO PSP

Mục đích: Xác định nhu cầu thông tin khí hậu cho mùa vụ tới; lên danh sách các bên liên quan sẽ tham gia hội thảo PSP; thu thập thông tin cần thiết cho hội thảo, đảm bảo tất cả thúc đẩy viên và các bên liên quan nắm được tiến trình, nội dung và vai trò của mình trong hội thảo PSP.

Phương pháp: Hội thảo/họp, thảo luận nhóm tập trung

Thành phần tham gia: Các bên liên quan chính - những người sẽ tham gia/ điều phối hội thảo PSP (tổ công tác kỹ thuật) được xác định trong Giai đoạn 1 và nông dân trong địa bàn dự án.

Các hoạt động:

- Kiểm tra xem có cần phải mời thêm các bên liên quan khác đến hội thảo trong giai đoạn 3 không;
- Xác định thông tin phù hợp để chia sẻ và thảo luận trong hội thảo;
- Lên kế hoạch tổ chức hội thảo và thống nhất phân chia nhiệm vụ cho các bên liên quan;
- Chuẩn bị hậu cần như thống nhất ngày tổ chức, gửi thư mời, xác định địa điểm tổ chức hội thảo và tài liệu liên quan...

CÁC CÂU HỎI QUAN TRỌNG

- Các yếu tố khí hậu (như lượng mưa, nhiệt độ, độ ẩm, số ngày nắng nóng...) nào cần thiết cho người sử dụng thông tin? Các thông tin khí hậu nào cần được cung cấp cho vụ tiếp theo (từ dự báo khoa học của đài KTTV hay từ trang web trực tuyến)?
- Hiện trạng của sản xuất nông nghiệp ở địa phương (sinh trưởng, phát triển, thời vụ...) trước hội thảo PSP là gì?
- Có những nhóm nông dân, tổ hợp tác nào ở địa phương?
- Có những ai sẽ tham gia hội thảo và hình thức tham gia như thế nào (tổ công tác kỹ thuật, đại diện lãnh đạo địa phương, nhóm hộ nông dân/người dân)?
- Ai chịu trách nhiệm tổng hợp thông tin trong hội thảo PSP và xây dựng khuyến nghị nông nghiệp?
- Những chỉ số nào cần được giám sát trong quá trình thực hiện PSP? Ai sẽ thực hiện việc giám sát?
- Những việc hậu cần cần được chuẩn bị cho hội thảo PSP là gì? Ai sẽ phụ trách?

GIẢI ĐOẠN 3

HỘI THẢO PSP

Mục đích: Là nhằm điều phối một diễn đàn đa bên hay còn gọi là diễn đàn có sự tham gia. Tại đó, kiến thức bản địa và kiến thức khoa học sẽ được chia sẻ với các bên liên quan để cùng xây dựng các kịch bản dự báo mùa vụ và đưa ra các khuyến nghị nông nghiệp phù hợp với địa phương.

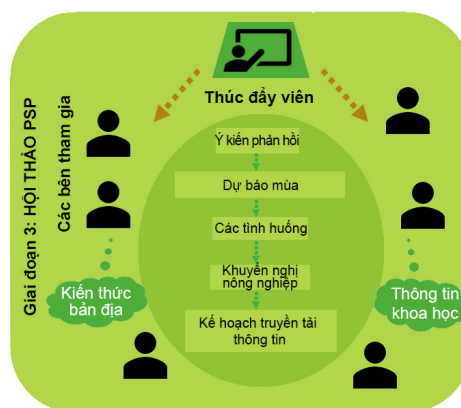
Phương pháp: Hội thảo

Thành phần tham gia: Đại diện nông dân, các nhóm nông dân và các bên liên quan/ thành viên tổ công tác kỹ thuật được xác định trong giai đoạn 2 như cán bộ đài KTTV, cán bộ lập kế hoạch nông nghiệp, cán bộ bảo vệ thực vật, cán bộ khuyến nông và tổ chức xã hội dân sự (như Hội nông dân).

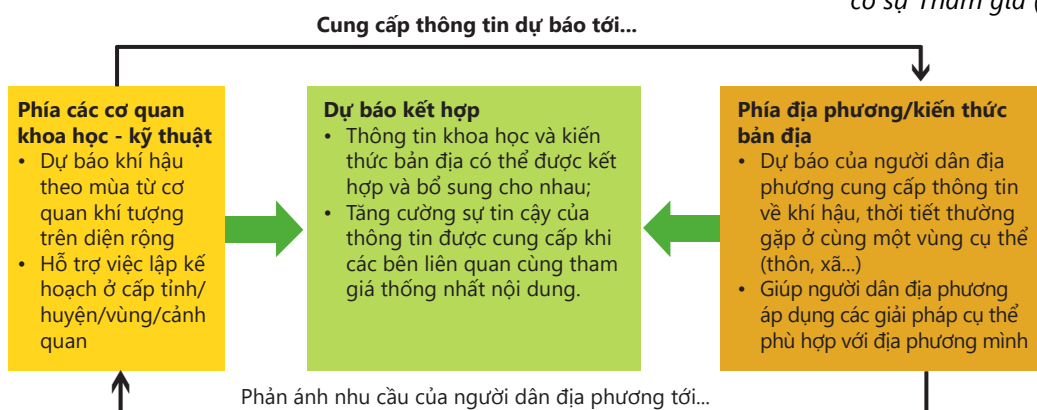
Các hoạt động: Hội thảo PSP được chia thành 5 phần. Hội thảo khuyến khích nông dân i) đánh giá và phản hồi các dự báo mùa từ hội thảo trước đó, các dự báo thời tiết khác và đánh giá khả năng tiếp cận và tính hữu ích của thông tin họ nhận được; ii) phản hồi về các dự báo thông qua việc chia sẻ kinh nghiệm dự báo của người dân và cùng xây dựng kịch bản khí hậu để giảm thiểu rủi ro và xác định các cơ hội tại vùng canh tác; iii) cùng xây dựng các khuyến nghị để tiếp cận, hữu ích và kịp thời để truyền đạt tới cộng đồng làm nông nghiệp; iv) truyền thông các sản phẩm và thông tin từ hội thảo đến cộng đồng lớn hơn; và v) tham gia giám sát, đánh giá và đưa ra các phản hồi về các tác động của phương pháp tiếp cận PSP và thông tin mà nông dân sử dụng.

5 PHẦN CỦA HỘI THẢO:

- Đánh giá và Phản hồi
- Chi tiết hóa dự báo mùa vụ
- Lập kế hoạch hành động theo các kịch bản
- Xây dựng khuyến nghị nông nghiệp
- Lập kế hoạch truyền thông

Hình 2: Hội thảo Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia (PSP)

Hình 3: Dự báo thời tiết mùa vụ kết hợp (điều chỉnh từ CARE, 2017)

HỘI THẢO XÂY DỰNG KỊCH BẢN CÓ SỰ THAM GIA (PSP)

ĐÁNH GIÁ VÀ PHẢN HỒI

Phần 1

Nội dung:

- Chia sẻ thông tin và kinh nghiệm từ mùa vụ trước;
- Phản hồi về sự sinh trưởng và phát triển của cây trồng sau khi người dân sử dụng khuyến nghị nông nghiệp;
- Hiểu được kinh nghiệm của nông dân về dịch vụ thông tin khí hậu, khuyến nghị và các kênh truyền thông tương ứng để cung cấp cơ sở cho các cuộc thảo luận của hội thảo.

Ghi chú:

Hội thảo đầu tiên sẽ thảo luận về thông tin khí hậu và các khuyến nghị nông nghiệp có sẵn trước khi thực hiện PSP.

Các hội thảo tiếp theo sẽ phản hồi về các thông tin khí hậu nông nghiệp đã được tổng hợp từ các buổi hội thảo trước.

Sổ ghi chép cho nông dân và thúc đẩy viên (Tài liệu tham khảo số 8) có thể là một công cụ hỗ trợ phù hợp trong phần này. Người dân và thúc đẩy viên có thể ghi chép lại bất kỳ vấn đề hoặc câu hỏi phát sinh trong sản xuất nông nghiệp và mang đến hội thảo để thảo luận.

Thảo luận nhóm tập trung với nhóm nam và nữ riêng biệt cũng có thể là một phương pháp đánh giá các khuyến nghị nông nghiệp và tính hữu dụng của các khuyến nghị đó (Tài liệu tham khảo số 4).

Thảo luận chuyên sâu:

- Người dân đánh giá dự báo mùa (dự báo của người dân, dự báo của đài KTTV và dự báo kết hợp); So sánh giữa dự báo và thực tế diễn ra.
- Người dân đã cập nhật dự báo thời tiết hoặc dự báo mùa như thế nào; từ nguồn nào; Có chính xác không?
- Năng suất cây trồng so với cùng vụ năm trước như thế nào? Tại sao? Có vấn đề gì và giải pháp khắc phục trong quá trình sản xuất?
- Người dân đã sử dụng thông tin dự báo mùa / dự báo thời tiết vào những việc gì?
- Cần cải thiện gì về nội dung, ngôn ngữ hay cách trình bày của bản tin khuyến nghị nông nghiệp cũng như cách thức truyền thông hay không?

CHI TIẾT HÓA DỰ BÁO MÙA VỤ

Phần 2

Nội dung:

- Các bên liên quan trình bày và giải thích dự báo mùa dựa theo kinh nghiệm của địa phương và từ phía đài KTTV (thông tin từ phía đài đã thu thập trong giai đoạn chuẩn bị);
- Để người tham gia làm quen với các kỹ thuật và hiểu về những hạn chế của dự báo;
- Thảo luận để cùng xây dựng các kịch bản theo mùa vụ một cách chi tiết trước khi xây dựng các kế hoạch thích ứng tại phần 3.

Thảo luận chuyên sâu:

- Dự báo của người dân trong thời gian tới (3 tháng hoặc 6 tháng) tại địa phương là gì? Người dân quan sát được điều gì và dựa trên cơ sở nào để ra dự báo (quan sát các cây/con theo kiến thức bản địa)?
- Dự báo của cán bộ đài KTTV cho địa phương trong thời gian tới như thế nào? Người dân có hiểu thông tin đó không?
- Có thuật ngữ kỹ thuật nào cần đơn giản hóa không?
- Những thông tin, yếu tố về thời tiết quan trọng nhất mà nông dân cần cho tháng/vụ tới là gì?
- Làm thế nào để nông dân và cán bộ KTTV giải thích các thông tin dự báo?

Đảm bảo sử dụng ngôn ngữ và thiết kế đơn giản, thông tin đáp ứng nhu cầu của người dân (Hình 3)

Ghi chú:

Buổi hội thảo này không chỉ đơn thuần là tạo cơ hội cho nông dân 'tiếp cận' được dự báo khí hậu theo mùa vụ; mà còn xây dựng cho họ niềm tin vào nguồn thông tin, từ đó nâng cao hiểu biết về nguồn gốc và cách thu thập dữ liệu.

Sau khi phản hồi, tổng hợp và cải thiện thông tin dựa trên kiến thức bản địa và kinh nghiệm của chính người dân, những thông tin này có thể được củng cố thêm để xây dựng các kịch bản khí hậu trong phần 3. Thúc đẩy viên cũng nên tìm cách mời các cán bộ đài KTTV tham gia vào các cuộc thảo luận này nhằm tăng cường mối quan hệ giữa người sử dụng và người sản xuất dữ liệu dịch vụ khí hậu.

LẬP KẾ HOẠCH HÀNH ĐỘNG THEO CÁC KỊCH BẢN

Phần 3

Nội dung:

- Những người tham gia xây dựng kế hoạch ứng phó với các kịch bản dựa trên các dự báo được thảo luận trong buổi số 2.
- Người dân chia thành các nhóm nhỏ và thảo luận về các hoạt động có thể thực hiện và các quyết định quan trọng về giống, loại cây trồng, thời gian trồng và chăm sóc cây trồng, vật nuôi. Để tránh thiệt hại và giảm thiểu rủi ro, chiến lược 'không có tiếc nuối' được ưu tiên.

Thảo luận chuyên sâu:

- Những kịch bản khí hậu nào có thể được đưa ra dựa trên thông tin dự báo theo mùa được cung cấp?
- Những hiểm họa, rủi ro, cơ hội và ảnh hưởng đến sinh kế của nông dân trong mỗi kịch bản khí hậu là gì?
- Giải pháp cho các kịch bản khí hậu khác nhau là gì?

Ghi chú:

Buổi hội thảo này khuyến khích tìm hiểu các giải pháp quản lý tính không chắc chắn để đưa ra các quyết định thích ứng và giảm thiểu rủi ro.

Người dân học tập lẫn nhau kinh nghiệm sử dụng dự báo khí hậu theo mùa để thích ứng và quản lý rủi ro trong sản xuất nông nghiệp.

Cần đảm bảo là các khuyến nghị phù hợp với bối cảnh địa phương.

HỘI THẢO XÂY DỰNG KỊCH BẢN CÓ SỰ THAM GIA (PSP)

TỔNG HỢP VÀ XÂY DỰNG KHUYẾN NGHỊ NÔNG NGHIỆP

Phần 4

Nội dung:

- Các nhóm trình bày kết quả thảo luận và đưa ra các khuyến nghị nông nghiệp cho mùa vụ sắp tới dựa trên dữ liệu KTTV, kiến thức bản địa, các kịch bản và kế hoạch hành động được thảo luận trong phần 3.
- Những người tham gia xem xét các tác động về khí hậu có thể xảy ra ở các kịch bản khác nhau để xác định khuyến nghị nông nghiệp cần thiết và phù hợp.
- Cán bộ cùng phát triển các giải pháp cho người sử dụng thay vì đưa ra 'hướng dẫn'.
- Xây dựng kế hoạch dựa trên các sinh kế ưu tiên của người dân trong thời gian tới.

Thảo luận chuyên sâu:

- Các giải pháp phù hợp nhất để ứng phó với các dự báo đã được đưa ra cho mùa vụ tới là gì?

Ghi chú:

Phần này thúc đẩy viên nên tạo ra không khí trao đổi kiến thức thoải mái, tạo cơ hội cho người dân chia sẻ kinh nghiệm của họ trong áp dụng kỹ thuật vào canh tác cũng như giới thiệu các mô hình thành công trong sản xuất nông nghiệp. Ngoài ra, còn là cơ hội cho người tham gia giải bày những thách thức cũng như những mong muốn được giải quyết những thách thức đó.

XÂY DỰNG KẾ HOẠCH TRUYỀN THÔNG

Phần 5

Nội dung:

- Xác định ngôn ngữ và cách thức để chia sẻ và truyền thông bản tin khuyến nghị nông nghiệp.
- Xác định ai, làm gì, khi nào và như thế nào sẽ giúp định hình việc truyền tải thông tin từ thảo luận trong phần 4.

Thảo luận chuyên sâu:

- Ai sẽ là đối tượng được truyền thông?
- Ai sẽ là người truyền thông?
- Truyền thông cái gì?
- Truyền thông như thế nào?
- Truyền thông khi nào?
- Truyền thông ở đâu?

Ghi chú:

Bước này cần đảm bảo rằng các khuyến nghị được truyền thông (truyền tải và phản hồi) chứ không chỉ đơn giản là cung cấp thông tin một chiều. PSP xem truyền thông là một quá trình hai chiều, để người dân không chỉ nghe thông tin mà còn thấy tự tin phản biện lại thông tin. Do đó, buổi hội thảo số 1 là quan trọng khuyến khích người tham gia tự tin thảo luận, góp ý để cải thiện quá trình truyền thông.

Điều quan trọng là phải hiểu cách thức tiếp cận và chia sẻ thông tin của người sử dụng, cũng như cơ sở hạ tầng truyền thông nhằm xác định các kênh truyền thông phù hợp nhất.

Các kênh truyền thông có thể khác nhau ở mỗi địa phương (ví dụ: đầu đĩa DVD, các cuộc họp của nhóm nông dân, cuộc họp thôn, loa, zalo, Facebook, bảng tin tại thôn, trang thông tin điện tử...). Bản tin khuyến nghị nông nghiệp có thể được trình bày ở các hình thức khác nhau như in ấn, tin nhắn, âm thanh và biểu tượng.

GIAI ĐOẠN 4

TRUYỀN THÔNG

Mục đích: Thông tin dự báo và khuyến nghị nông nghiệp được nhiều người tiếp cận và sử dụng.

Phương pháp: Có thể sử dụng nhiều kênh truyền thông khác nhau tùy thuộc vào bối cảnh của địa phương: truyền miệng, thông qua các cuộc họp của các nhóm nông dân, cuộc họp thôn xã, hệ thống loa phát thanh, tin nhắn qua điện thoại, mạng xã hội (như Zalo, Facebook), bảng tin thông báo tại các điểm công cộng và trang thông tin điện tử của các cơ quan liên quan...

Các hoạt động:

- Thúc đẩy viên và thành viên tổ công tác kỹ thuật cần bám sát kế hoạch truyền thông đã đề ra trong hội thảo PSP (buổi số 5);
- Người dân có thể được cung cấp hoặc được hướng dẫn cập nhật dự báo thời tiết, kế hoạch tương ứng với kịch bản trong các khuyến nghị nông nghiệp. Cập nhật dự báo ngắn hạn từ 1 đến 10 ngày hoặc một tháng. Những cập nhật này sẽ hỗ trợ người dân ra quyết định cho các công việc như thời gian trồng cây, làm cỏ, bón phân, phun thuốc trừ sâu, cắt tỉa và tưới tiêu.

CÁC CÂU HỎI QUAN TRỌNG

- Những kênh truyền thông nào đã được sử dụng theo kế hoạch? Những kênh nào chưa được sử dụng? Tại sao? Những kênh nào có tiềm năng được sử dụng thêm?
- Ai đã chia sẻ/phổ biến thông tin dự báo mùa vụ và khuyến nghị nông nghiệp? Ai chưa làm được? Tại sao?
- Có những nhóm đối tượng và các kênh truyền thông nào khác được tiếp cận thông tin?
- Có những phản hồi nào từ người sử dụng cuối cùng khi tiếp nhận và sử dụng thông tin được cung cấp mà những người truyền thông tiếp nhận?

GIẢI ĐOẠN 5

GIÁM SÁT, ĐÁNH GIÁ VÀ PHẢN HỒI

The image shows a handwritten survey form in Vietnamese. It includes a table with 6 columns and 10 rows of data. The text is written in red ink on a white background. The table has the following structure:

STT	Họ và tên	Điểm	Điểm	Điểm	Điểm
1	Nguyễn Văn A	1	5	3	5
2	Nguyễn Văn B	2	5	3	5
3	Nguyễn Văn C	4	2	5	3
4	Nguyễn Văn D	1	2	5	3
5	Nguyễn Văn E	1	2	5	3
6	Nguyễn Văn F	2	2	5	3
7	Nguyễn Văn G	1	2	5	3
8	Nguyễn Văn H	2	2	5	3
9	Nguyễn Văn I	1	2	5	3
10	Nguyễn Văn J	1	2	5	3

Mục đích: Đảm bảo quá trình và thông tin về PSP được chia sẻ và cải thiện một cách liên tục; Để cán bộ khí tượng thủy văn và dịch vụ nông nghiệp nắm rõ ai đang sử dụng thông tin nào, theo cách nào và thông tin mới nào cần được phổ biến; Để theo dõi kết quả, đầu ra và tác động của quy trình PSP đối với sinh kế của người dân.

Phương pháp: Hội thảo PSP (phần 1 trong hội thảo), thảo luận nhóm tập trung, hội thảo phản hồi với đại diện chính quyền địa phương, phỏng vấn các bên liên quan, quan sát thực tế của thúc đẩy viên (sổ ghi chép), sổ ghi chép của nông dân.

Các hoạt động:

- Giám sát, đánh giá và lấy ý kiến phản hồi từ các thành viên chủ chốt tham gia hội thảo PSP, có thể được thu thập qua thảo luận ở phần 1 về 'đánh giá và phản hồi' của hội thảo PSP (giai đoạn 3 của hướng dẫn này).
- Xem sổ ghi chép (mẫu sổ ghi chép có thể tham khảo tài liệu tham khảo số 9 trong Danh sách tài liệu tham khảo) để biết một số thông tin liên quan được thu thập;
- Tổ chức thảo luận nhóm tập trung với những người sử dụng thông tin và phỏng vấn cán bộ địa phương (Tham khảo phương pháp trong Tài liệu tham khảo số 4 về bài tập xếp hạng để đánh giá dự báo mùa và Tài liệu tham khảo số 16 về đánh giá tác động thông tin khí hậu và khuyến nghị nông nghiệp đối với sinh kế của nông dân).

CÁC CÂU HỎI QUAN TRỌNG

- Các khuyến nghị nông nghiệp có 'áp dụng' được không?
- Các dự báo/khuyến nghị nông nghiệp có được phổ biến công khai trên các phương tiện truyền thông như trong kế hoạch không?
- Người dân có thể tiếp nhận thông tin qua các kênh truyền thông khác nhau không?
- Người dân có nhận được những thông tin cần thiết trước khi đưa ra quyết định không?
- Cách thiết kế, các biểu tượng, nội dung và ngôn ngữ có phù hợp với người sử dụng nam và nữ giới không? Người dân có phản hồi hay đóng góp ý kiến để cải thiện các khuyến nghị nông nghiệp nhằm đáp ứng nhu cầu của họ không?
- Thông tin được cung cấp có hữu ích cho người dân không? Ví dụ như góp phần ổn định năng suất, giảm thiệt hại/mất mát hoặc tăng hiệu quả sử dụng các nguồn lực (nguyên liệu đầu vào, lao động, thời gian).
- Các thông tin này có phù hợp hơn với nhu cầu của người dân không? Có giúp thay đổi hành vi/quyết định của người dân không?...

CÂU CHUYỆN TỪ MÔ HÌNH LÀNG NÔNG THUẬN THIÊN TẠI THÔN MỸ LỢI, KỲ SƠN, KỲ ANH, HÀ TĨNH

GIẢI ĐOẠN 1

CÂY TRỒNG, VẬT NUÔI CHÍNH

- Cây hàng năm: Lúa, lạc, các loại đậu, ngô, khoai lang, sắn
- Cây lâu năm: Hạt tiêu, keo, cây ăn quả (cam, quýt, bưởi, mít), chè

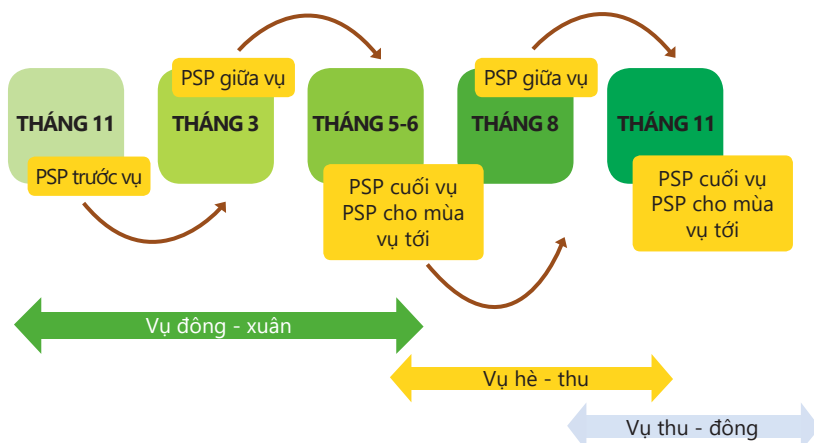
Chăn nuôi: Gia súc, gia cầm như lợn, gà, trâu, bò (Tài liệu tham khảo số 1)

HIỆN TƯỢNG THỜI TIẾT CỰC ĐOẠN

- Các đợt nóng nóng, gió khô, hạn hán vào mùa hè;
- Bão/mưa lớn/gió mạnh (gây ra lũ quét, lở đất) vào mùa thu;
- Các đợt rét đậm, rét hại vào mùa đông (Tài liệu tham khảo số 1)

HẠN CHẾ CỦA DỊCH VỤ KHÍ HẬU

- Không đủ chi tiết,
- Chỉ có thông tin cho một số ít loại cây trồng,
- Thông tin đến quá muộn, khó hiểu (thuật ngữ quá kỹ thuật) và chưa hữu ích (Tài liệu tham khảo số 15)

Hình 4: Kế hoạch PSP thôn Mỹ Lợi, tỉnh Hà Tĩnh

TỔ CÔNG TÁC ĐƯỢC XÁC ĐỊNH VÀ THÀNH LẬP GỒM:

- Sở NN & PTNT, Khuyến nông, Chi cục Trồng trọt và Bảo vệ Thực vật, Chi cục Lâm nghiệp
- Sở Kế hoạch và Đầu tư
- Sở Tài nguyên và Môi trường, Đài KTTV cấp tỉnh
- Hội Nông dân và Khuyến nông từ cấp xã, huyện, tỉnh
- Đại diện nông dân (trưởng thôn)
- Cán bộ tổ chức phi chính phủ (cán bộ dự án tại địa phương)

TẬP HUẤN

- Phần mềm ARIMA cho cán bộ khí tượng thủy văn để phát triển dự báo theo mùa vụ, quy trình PSP cho tổ công tác kỹ thuật, đặc biệt là Hội Nông dân và cán bộ khuyến nông

QUY TRÌNH PSP

- Cuộc họp nhiều bên liên quan, gồm 5 giai đoạn như trên

HỘI THẢO PSP DIỄN RA

- 3 lần mỗi mùa vụ (Hình 4, PSP tại Việt Nam)

ĐỊA ĐIỂM TỔ CHỨC PSP

- Nhà văn hóa thôn

CÂU CHUYỆN TỪ MÔ HÌNH LÀNG NÔNG THUẬN THIÊN TẠI THÔN MỸ LỢI, KỲ SƠN, KỲ ANH, HÀ TĨNH

GIẢI ĐOẠN 2

YẾU TỐ DỰ BÁO KHÍ HẬU CẦN:

- Nhiệt độ (trung bình, cao nhất, thấp nhất)
- Số ngày nắng nóng
- Số ngày rét đậm rét hại
- Thời kỳ có rét đậm, rét hại
- Lượng mưa, số ngày mưa
- Đo lường mưa lớn (> 50mm)
- Số cơn bão
- Độ ẩm

CÁC BÊN LIÊN QUAN TRỰC TIẾP THAM GIA HỘI THẢO PSP

- Nông dân: Trưởng thôn, nhóm cùng sở thích CSA trong thôn Mỹ Lợi, đại diện các nhóm tiết kiệm tín dụng tự quản cho sản xuất nông nghiệp, Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên
- Thành viên tổ công tác kỹ thuật: Khuyến nông, Chi cục Trồng trọt và BVTV, Đài KTTV và Hội Nông dân là những thành phần chủ chốt có kiến thức và có thể đồng điều phối hội thảo PSP trong giai đoạn 3
- Chính quyền địa phương: Ủy ban nhân dân xã, Hội Nông dân xã
- Tổ chức phi chính phủ (NGOs): ICRAF, CARE

THÚC ĐẨY VIÊN

- Cán bộ dự án, Hội Nông dân, Khuyến nông

TỔNG HỢP CÁC TƯ VẤN NÔNG NGHIỆP SAU HỘI THẢO PSP

- Hội Nông dân (cùng với ý kiến từ Cán bộ Đài KTTV, cán bộ Khuyến nông, Chi cục Trồng trọt và BVTV và cán bộ dự án)

THAM GIA TRUYỀN THÔNG

- Tất cả các thành viên
- Các thành viên tham gia cùng thảo luận về kế hoạch chi tiết (Hội Nông dân điều phối kế hoạch truyền thông của những người tham gia).

GIÁM SÁT, PHẢN HỒI VÀ ĐÁNH GIÁ

- Nông dân và cán bộ dự án chịu trách nhiệm thiết kế các công cụ và phương pháp;
- Chính quyền địa phương và các tổ chức xã hội dân sự sẽ hỗ trợ thu thập dữ liệu. Đối với các chỉ số giám sát và đánh giá, xem tài liệu tham khảo trong giai đoạn 5.

CHUẨN BỊ HẬU CẦN CHO HỘI THẢO

- Hội Nông dân

CÂU CHUYỆN TỪ MÔ HÌNH LÀNG NÔNG THUẬN THIÊN TẠI THÔN MỸ LỢI, KỲ SƠN, KỲ ANH, HÀ TĨNH

GIẢI ĐOẠN 3

PHẦN 1: ĐÁNH GIÁ VÀ PHẢN HỒI

Sử dụng sổ ghi chép của thúc đẩy viên (Tài liệu tham khảo số 9) và sổ ghi chép của nông dân (Tài liệu tham khảo số 8) để thảo luận và tiếp nhận phản hồi của nông dân (nếu có);

- Hiện trạng khí hậu so với năm ngoái hoặc những năm có khí hậu bình thường: Có nóng hơn không? Có mưa nhiều hay ít? Có đợt rét đậm, rét hại nào không? Dự báo theo mùa vụ trước có chính xác không (đặt câu hỏi này từ buổi hội thảo PSP thứ hai)?;
- Có bao nhiêu người cập nhật/ xem dự báo thời tiết? Xem từ đâu?;
- Tình trạng của vụ gieo trồng trước: Sâu và bệnh hại, chất lượng và năng suất khi thu hoạch, và các yếu tố khác...
- Kiểm tra sự phù hợp của ngôn ngữ, cách bố trí, trình bày và nội dung của khuyến nghị nông nghiệp đối với người dân. Làm thế nào để cải thiện?

PHẦN 2

- Đầu tiên là thu thập kiến thức của nông dân về khí hậu cho mùa vụ tiếp theo;
- Tiếp theo làm việc với cán bộ đài KTTV để thu thập thông tin khí hậu liên quan;
- Cuối cùng, phát triển dự báo tổng hợp dựa trên kiến thức bản địa và khoa học.

PHẦN 3: Kịch bản khí hậu theo mùa vụ

- Vụ đông - xuân: Các kịch bản thường được xây dựng dựa trên khả năng xảy ra các đợt rét đậm, rét hại vào đầu mùa và gió khô nóng trong vụ;
- Vụ hè - thu: Các kịch bản được xây dựng dựa trên khả năng xảy ra hạn hán vào đầu vụ và bão cũng như mưa lớn vào cuối vụ;

PHẦN 4: XÂY DỰNG CÁC KHUYẾN NGHỊ NÔNG NGHIỆP

- Được xây dựng với sự tham gia của người dân, trong đó cần quan tâm đến yếu tố giới (Tài liệu tham khảo số 4);
- Kết hợp với các khuyến nghị về (CSA): Giới thiệu và đưa ra các hỗ trợ kỹ thuật để thực hiện các thực hành CSA (Tài liệu tham khảo số 5, 11 và 12, áp phích về khuyến nghị nông nghiệp (Tài liệu tham khảo số 13);
- Áp phích về khuyến nghị chung theo kinh nghiệm của người dân và cán bộ địa phương được thực hiện để giảm bớt lượng thông tin trong các khuyến nghị nông nghiệp cụ thể theo mùa vụ.

KẾ HOẠCH TRUYỀN THÔNG

- Kế hoạch truyền thông (xem giai đoạn 4 để triển khai thực tế).

Dự báo mùa vụ (từ 3-6 tháng, kết hợp kiến thức bản địa và khoa học

Các trường hợp về khí hậu, hiểm họa có thể xảy ra và giải pháp

Kết hợp các thực hành CSA
Dịch vụ khí hậu = Dự báo + Khuyến nghị nông nghiệp

Các giải pháp chung, tài liệu tham khảo và liên hệ khi cần thiết

BẢN TIN ỨNG DỤNG THÔNG TIN KHÍ HẬU TRONG NÔNG NGHIỆP VÙNG THỦY 2018 K&Y SƠN
Phương pháp xây dựng kịch bản có sự tham gia (PSP) - Kết quả của hội thảo tại xã Sơn - 5/5/2018

DỰ BÁO KHÍ HẬU THÁNG 6-THÁNG 11 (T6-T11), 2018 CHO HUYỆN KỲ ANH

DỰ BÁO MÙA VỤ T6-T11 CỦA BÀI KẾ TƯỢNG (Kí hiệu: T8 - Trung bình)

Khả năng dự báo đúng từ khí hậu, 67% trở lên

Điểm lưu ý về dự báo theo tháng, từ T6-T11 của bài kế tượng:

Tháng (dương lịch)	Dự báo 2018	Thực địa 2017	Dự báo 2018	Thực địa 2017	Dự báo 2018	Thực địa 2017
Nhiệt độ (°C)	30 - 31	30.8	29 - 30	29	29 - 30	30.8
Nhiệt độ cao nhất (°C)	37 - 38	37	35 - 36	36.5	35 - 36	37
Nhiệt độ thấp nhất (°C)	24 - 25	25.5	24 - 25	24	24 - 25	24.5
Số ngày khô nóng (ngày)	11 - 13	15	5 - 6	3	8 - 9	9
Lượng mưa (mm)	30 - 40	40	120 - 130	107	150 - 200	203
Số ngày có mưa (ngày)	8 - 9	5	8 - 9	17	11 - 12	8
Độ ẩm (%)	75 - 72	71	75 - 76	75	77 - 78	74

CÁC TRƯỜNG HỢP VỀ KHÍ HẬU, HIỂM HỌA VÀ GIẢI PHÁP CÓ THỂ XẢY RA

TRƯỜNG HỢP 1: KHU NHIỆM HẠN HẠN XẢY RA Ở ĐẦU VỤ TƯƠNG ĐƯƠNG VỚI CÁC NĂM TRƯỚC, BẢO ANH HƯỞNG XẤU RA MÙA HÈ NĂM 2017

Khả năng xảy ra khi cơn, từ 67% trở lên

Tháng (dương lịch)	6/2018	7/2018	8/2018	9/2018
Hiểm họa	Thiếu nước	Thiếu nước	Chưa bị ảnh hưởng nhiều bởi mưa lớn/bão	Ảnh hưởng bởi mưa lớn/bão
Lúa	Giao sa, gập nhếch	Lâm đọng	Trở bóng	Lúa chín
Ảnh hưởng	Thiếu nước, giao sa	Sâu cuốn lá nhỏ, khô vằn, rầy nâu	Sâu bệnh, đặc biệt là bệnh, sâu, cắn phá, rầy nâu, bạc lá...	Phenol và bảo quản
Giải pháp	Kết thúc gieo sa/cấy trước 15% Sa thục Lúa ngắn ngày (ĐD 110 ngày) Bón lót phân chuồng	Tia điện Đắp bột, giữ nước Theo dõi, phòng trừ sâu bệnh theo khuyến cáo	Theo dõi, phòng trừ sâu bệnh theo khuyến cáo	Tránh thu hoạch sớm để tránh mưa lụt gây mất mùa
Đậu	Giao tra Cây con	Ra hoa	Quả chín	Thu hoạch
Ảnh hưởng	Thiếu nước, giao tra	Thiếu nước, cây ra hoa ít		
Giải pháp	Trà đầu từ khoảng 15% Bón lót với bột nếu có thể	Bón thúc, làm cỏ và vun gốc Giữ và tưới nước Phòng trừ sâu bệnh	Theo dõi thời tiết để thu hoạch	Tập tục vụ lạc/trái/ghen khoai nếu có thể

TRƯỜNG HỢP 2: KHU NHIỆM HẠN HẠN ĐẦU VỤ CAO, BẢO ANH HƯỞNG ĐẾN SƠ MÙA HÈ NĂM 2017

Khả năng xảy ra thấp hơn, khoảng 33%

Tháng (dương lịch)	6/2018	7/2018	8/2018	9/2018
Hiểm họa	Khô hạn	Khô hạn	Mưa lớn/bão	Mưa lớn/bão
Ảnh hưởng		Cây đổ ra hoa ít Lúa ngừng đọng	Nạt đầu rầy mằm	Lũ lụt, dễ gây cây, hạt nảy mầm
Giải pháp	Giữ nước, bơm nước Kết thúc gieo sa/cấy trước 15% Sa thục Lúa ngắn ngày (ĐD 105 ngày) Bón lót phân chuồng	Tia điện Giữ nước, bơm nước Theo dõi, phòng trừ sâu bệnh theo khuyến cáo	Bước cây nếu bị gây đổ Theo dõi, phòng trừ sâu bệnh theo khuyến cáo	Tiến hành thu hoạch khi lúa chín >80%, cần tránh thu hoạch sớm để tránh mưa lụt gây mất mùa
Lúa				
Đậu				

LƯU Ý QUAN TRỌNG: Các thông tin dự báo này chỉ mang tính chất tham khảo để nông dân có thể chủ động trong việc canh tác. Để có được thông tin chính xác nhất, nông dân cần theo dõi sát sao tình hình thời tiết và các hiện tượng thiên nhiên khác. Các thông tin này không được sử dụng để làm cơ sở pháp lý cho bất kỳ quyết định nào. Các thông tin này chỉ có giá trị tham khảo và không được coi là lời khuyên hay khuyến nghị. Các thông tin này chỉ có giá trị tham khảo và không được coi là lời khuyên hay khuyến nghị. Các thông tin này chỉ có giá trị tham khảo và không được coi là lời khuyên hay khuyến nghị.

Hình 5: Ví dụ bảng tin khuyến nghị nông nghiệp tại Hà Tĩnh

giai ĐOẠN 4 và 5

giai ĐOẠN 4

Các kênh thông tin được sử dụng gồm:

- Truyền miệng: từ người dân tới người dân
- Loa phát thanh
- Trang thông tin điện tử
- Mạng xã hội như Facebook, Zalo
- Nhóm nông dân
- Các cuộc họp với chính quyền địa phương
- Các cuộc họp với hội nông dân
- Hiệp hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên

giai ĐOẠN 5

Giám sát và đánh giá

- So sánh các kênh dự báo thời tiết (Tài liệu tham khảo số 14);
- Sổ ghi chép của nông dân (Tài liệu tham khảo số 8);
- Sổ ghi chép của nhóm cho thúc đẩy viên (Tài liệu tham khảo số 9);
- Thảo luận nhóm tập trung để đánh giá bản tin khuyến nghị nông nghiệp (Tài liệu tham khảo số 4);
- Đánh giá tác động của dịch vụ khí hậu trong nông nghiệp (trong dự án ACIS) (Tài liệu tham khảo số 16);
- Phỏng vấn hộ gia đình để thu thập dữ liệu về sản lượng cây trồng, phân bón và thuốc trừ sâu đã sử dụng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. CARE and ICRAF. 2016. Enhancing Adaptive Capacity of Women and Ethnic Minority Smallholder Farmers through Improved Agro-Climate Information in South-East Asia (ACIS) – project, Baseline Survey: Findings and Recommendations. M. Coulier, editor. CARE Vietnam and World Agroforestry Centre (ICRAF Vietnam), Hanoi, Vietnam
2. CARE. 2017. Practical guide to PSP: Participatory Scenario Planning using seasonal forecasts. CARE International. Available online at: <https://careclimatechange.org/wp-content/uploads/2018/06/Practical-guide-to-PSP-web.pdf>
3. Dương MT, Simelton E và Lê VH. 2016. Lựa chọn có sự tham gia về các thực hành nông nghiệp thông minh thích ứng với khí hậu ưu tiên. CCAFS Giấy tờ làm việc số 175. Copenhagen, Đan Mạch: Chương trình nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực (CCAFS). Có sẵn trực tuyến tại web: www.ccafs.cgiar.org
4. Duong MT, Smith A, Le TT, Simelton E and Coulier M. 2017. Gender-differences in Agro-Climate Information Services (Findings from ACIS baseline survey in Ha Tinh and Dien Bien provinces, Vietnam). CCAFS Info Note. Wageningen, The Netherlands: CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security (CCAFS).
5. Dương MT, Cleary J, Lê TT, Carter A, Nguyễn DT, Simelton E, Trần HM, Bernardo E và Maggiore G. 2018. Nông nghiệp Thông minh Thích ứng với Khí hậu qua tiếng nói của nông dân. Trung tâm Nghiên cứu Nông Lâm Quốc tế (ICRAF Việt Nam), Hà Nội, Việt Nam. Có sẵn trực tuyến tại web: <http://www.worldagroforestry.org/region/sea/publications/detail?pubID=4301>
6. IPCC. 2013. Annex III: Glossary. In T. Stocker, D. Qin, G. Plattner, M. Tignor, S. Allen, J. Boschung, et al., & S. Planton (Ed.), Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge, United Kingdom and New York, NY, USA: University Press.
7. Lê TT, Lê VH, Simelton E và Lê DH. 2017. Sổ tay nuôi trùn quế (tiếng Việt). Trung tâm Nghiên cứu Nông Lâm Quốc tế (ICRAF Việt Nam), Hà Nội, Việt Nam. Có sẵn trực tuyến tại: <http://www.worldagroforestry.org/region/sea/publications/detail?pubID=4169>
8. Lê TT, Lưu TTG, Simelton E, Lê TLC, Dương MT, Lê DH và Tống TH. 2018a. Nhật ký nông dân. Wageningen, Hà Lan: Chương trình nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực (CCAFS).
9. Lê TT, Lưu TTG, Simelton E, Lê TLC, Dương MT, Lê DH và Tống TH. 2018b. Xây dựng Kịch bản có sự Tham gia (PSP) Sổ ghi chép củanhóm cho người điều phối. Wageningen, Hà Lan: Chương trình nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực (CCAFS).
10. Le TT, Simelton E and Le HV. 2018c. Community Innovation Fund from implementation to scaling out of climate-smart agriculture practices. Wageningen, The Netherlands: CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security (CCAFS)
11. Lê TT và Simelton E. 2018d. Quỹ đổi mới cộng đồng để nhân rộng các thực hành CSA. Số 1. Wageningen, Hà Lan: Chương trình nghiên cứu CGIAR về biến đổi khí hậu, nông nghiệp và an ninh lương thực (CCAFS). Chương trình nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực (CCAFS).

12. Lê TT, Lê TL, Nguyễn DN và Simelton E. 2018e. Cách làm sản phẩm vi sinh hiệu quả. Trung tâm Nghiên cứu Nông Lâm Quốc tế (ICRAF Việt Nam), Hà Nội, Việt Nam. Có sẵn trực tuyến tại: <http://www.worldagroforestry.org/region/sea/publications/detail?pubID=4386>
13. Lê TT, Simelton E, Lê DH, Lê TT và Dương MT. 2018f. Khuyến nghị chung và kinh nghiệm của nông dân CSV thôn Mỹ Lợi và cán bộ nông nghiệp Hà Tĩnh trong Dự án ACIS 2015-2018. Wageningen, Hà Lan: Chương trình nghiên cứu CGIAR về Biến đổi Khí hậu, Nông nghiệp và An ninh Lương thực (CCAFS).
14. Roy A, Simelton E and Quinn C. 2017. Which forecast represents the local weather best?: Preliminary case study findings from My Loi village, northcentral Vietnam. CCAFS Info Note. Hanoi, Vietnam: CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security (CCAFS). Available online at: <http://hdl.handle.net/10568/80500>
15. Simelton E, Coulier M, Carter A, Duong MT, Le TT, Thu Luu TG and Madsen EJ. 2018a. Actionability of Climate Services in Southeast Asia: Findings from ACIS baseline surveys in Vietnam, Lao PDR and Cambodia. CCAFS Info note. Wageningen, Netherlands: CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security (CCAFS).
16. Simelton E, Gammelgaard J and Le TT. 2018b. Guide for impact assessment of agro-climate information services. CCAFS Working Paper no. 242. Wageningen, the Netherlands: CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security (CCAFS). Available online at: www.ccafs.cgiar.org

Tổ chức Nghiên cứu Nông Lâm Quốc tế tại Việt Nam (ICRAF Việt Nam)

Địa chỉ: Tầng 13, Tòa nhà HCMCC, 249A Thụy Khuê, quận Tây Hồ, Hà Nội

Điện thoại: +84 (0)24 3783 4645

E-mail: icraf-vietnam@cgiar.org

Website: <http://www.worldagroforestry.org/country/vietnam>